

ingediend op **2000** (2023-2024) – Nr. 1
6 februari 2024 (2023-2024)

Voorstel van resolutie

ingediend door Mieke Schauvliege,
Chris Steenwegen en Jeremie Vaneeckhout

over het verzekeren
voor landbouwers van eerlijke prijzen
voor hun producten

TOELICHTING

Onze boeren krijgen het steeds lastiger. Met de recente protesten hebben ze een duidelijk signaal gegeven.

Het huidig landbouw- en voedselbeleid zorgt voor grotere bedrijven én steeds minder boeren. De prijzen die landbouwers krijgen voor graan, melk of slachtvarkens zijn dezelfde als dertig jaar geleden, terwijl de kosten voor de boer zijn blijven oplopen. Onder druk van de steeds lagere marges worden boeren aangezet om zwaar te investeren in meer productie via schaalvergroting en meer technologie. Maar dat kost handenvol geld. Die rationalisering van de landbouw zorgt ervoor dat er steeds minder bedrijven zijn, die alsmaar groter worden.

Eerlijke prijzen vastleggen voor landbouwproducten

Vanuit de Groenfractie steunen we de eis van de landbouwers om een eerlijke prijs te krijgen voor hun producten.

Dat kan maar als we ervoor zorgen dat een onafhankelijk orgaan zorgt voor de berekening van de faire productieprijis per product, op basis van de arbeidskost, grondstof- en energieprijzen, zodat een juridisch afdwingbare opvolging van die prijs doorheen de tijd (per kwartaal/per maand) mogelijk wordt. Er is immers een groot gebrek aan transparantie in de hele landbouw-voedingketen, waarbij elke actor beweert geen marge te hebben om betere prijzen te betalen. De wet van 28 november 2021 tot omzetting van de richtlijn oneerlijke handelspraktijken heeft in het economisch recht een reeks praktijken binnen de landbouw- en voedselvoorzieningsketen opgenomen die als oneerlijk moeten worden beschouwd en daarom verboden zijn. De bijzondere adviescommissie oneerlijke clausules moet volgens ons kunnen uitgroeien tot een sterk onafhankelijk orgaan dat de verschillende claims ten gronde kan onderzoeken en de reële verdelingsmarges kan blootleggen.

Minister Jo Brouns verwees in de plenaire vergadering van 31 januari 2024 naar het Franse model, dat we volgens hem kunnen navolgen. In Frankrijk wordt de sector verplicht tot langetermijncontracten die mee evolueren met de energie- en grondstofprijzen. Dat zorgt ervoor dat de boer niet kan gechanteerd worden door opkopers. De overheid kan beroep doen op een bemiddelaar en aansturen op afspraken binnen de hele voedselketen (boeren - handelaars - voedingsindustrie - retail). Deze regelgeving werd in Frankrijk vastgelegd in de zogenaamde EGAlim-wet, die tot stand kwam na een uitgebreid overleg met alle betrokkenen, en in eerste instantie de landbouwers zelf, in de zogenaamde 'Etats Généraux de l'Alimentation' (Staten Generaal van de Voeding). Deze wet is nu al meer dan een jaar in voege en via een recente bijsturing probeert men nu ook inmiddels gebleken knelpunten op te lossen in de tweede EGAlim-wet.

Automatische indexeringsclausules in de verkoopovereenkomsten met boeren

De inflatie weegt zwaar door in de kosten van de boeren, die ze niet altijd aan hun klanten kunnen doorrekenen. Zo zijn de prijzen van een aantal landbouwproducten de laatste jaren stabiel gebleven terwijl de kosten van de boeren wel gestegen zijn. Om de boeren te beschermen zou een automatische indexering van de verkoopprijzen wettelijk kunnen voorzien worden, op basis van de evolutie van de werkelijke kosten. Deze indexcijfers zouden per type productie kunnen worden berekend (granen, groenten, vlees enzovoort) om zo rekening te kunnen houden met de verschillende situaties waarin landbouwers verkeren. En dat zonder een bijkomende administratieve last te creëren. Deze indexeringsclausules zouden moeten worden gekoppeld aan een bescherming van de verkoopprijzen, ten

aanzien van een gemiddelde van de prijzen toegepast in het verleden, zodat de acteurs van de industrie en de distributie de toekomstige indexering niet op voorhand kunnen doorrekenen via lagere initiële prijzen.

Halt aan de oneerlijke concurrentie uit het buitenland

Een tweede belangrijke zorg van de landbouwers is de oneerlijke concurrentie uit derde landen. Men neemt vooral aanstoot aan het feit dat Europa producten toelaat of wil toelaten op de Europese markt via vrijhandelsverdragen zoals Mercosur, die niet aan de strikte Europese milieu- en natuurregels moeten voldoen. De Groenen hebben op Europees niveau altijd verzet aangetekend tegen dit soort vrijhandelsverdragen die onze eigen goede landbouwpraktijken en de concurrentiepositie van onze eigen landbouwers stelselmatig ondergraven. De Groenen zijn samen met de landbouwers vragende partij om de lopende onderhandelingen over Mercosur stop te zetten, omdat dit handelsverdrag ervoor zorgt dat onze boeren weggeconcentreerd worden door producten die aan veel minder strenge milieu- en gezondheidsnormen moeten voldoen.

Hervorming van het Europees landbouwbeleid

De Groenen in het Europees Parlement hebben tegen het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) gestemd omdat het te weinig garanties bood voor natuur en milieu, maar ook omdat het te weinig garanties bood op een eerlijke verloning van boeren. Het GLB trekt vooral de kaart van de agro-industrie (producenten van pesticiden, kunstmeststoffen) en van de grote industriële boeren.

De Groenen willen net als de boeren een grondige wijziging van het GLB om een eerlijke verloning van boeren mogelijk te maken en om een halt toe te roepen aan de schade aangericht aan onze landbouwbedrijven door ongeremde vrijhandel.

Wij trekken de kaart van onafhankelijke landbouwbedrijven op familiale schaal. En dat is meer dan nodig. Uit het Landbouwrapport 2024 blijkt dat de grootte van de bedrijven verder blijft toenemen, maar dat dit niet leidt tot een correct inkomen.

Ons alternatief is boeren voldoende steun te geven via het GLB en het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds (VLIF). Niet om te investeren in uitbreiding van stallen en nieuwe eindepijptechnologieën, waardoor ze nog meer in een wurgende schuldenpositie terechtkomen, maar wel om te investeren in de transitie naar een meer duurzaam en decentraal landbouwmodel, dat meer autonomie en een betere verloning toelaat.

Vanuit de Groenfractie zien we geen tegenstelling tussen kiezen voor natuur, milieu en klimaat en kiezen voor een eerlijke toekomstgerichte landbouw. Integendeel. De natuur en een gezonde bodem zijn de productievoorwaarden voor een gezonde landbouw.

We blijven kiezen voor een versterkt Europees 'Van Boer tot Bord'-beleid met de nadruk op milieu en gezondheid, zodat de consumenten maar in de eerste plaats ook de boeren beschermd worden tegen de schadelijke effecten van overmatig gebruik van chemicaliën in de landbouw (bijvoorbeeld de band tussen pesticiden en kanker, hormoonverstoring, de ziekte van Parkinson enzovoort).

Boeren de kans bieden op een duurzame transitie

Veel landbouwers willen op een meer duurzame manier gaan boeren. De overheid moet de boeren helpen om te schakelen naar duurzame landbouwvormen en moet jonge boeren de kans bieden om duurzame bedrijven op te starten. Op dit moment ontbreekt in het subsidielandschap een integrale en intensieve begeleiding

op maat/op het erf voor boeren om hen te helpen om te komen tot een duurzame heroriëntering of opstart van een landbouwbedrijf. Actieve landbouwers die hun bedrijfsvoering willen omschakelen richting duurzame landbouwmodellen of jonge starters moeten ontzorgd worden door hen een grondige en onafhankelijke begeleiding op het erf aan te bieden. Daarbij hoort een administratieve vereenvoudiging en advies op maat rond bemesting, gewaskeuze, teeltwijzen. Dat kan worden onderbouwd met instrumenten zoals de Bodempas en een teeltenatlas. Een professionele boerencoach kan met de (jonge) landbouwer in gesprek gaan over de toekomstvisie voor het bedrijf, ondersteunt de landbouwer bij de afweging tussen verschillende keuzemogelijkheden én begeleidt de landbouwer vervolgens bij elke stap in de realisatie van een gekozen transitiepad.

Het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds kan worden geheroriënteerd naar een transitiefonds dat landbouwers financieel ondersteunt bij de concrete realisatie van de omvorming van hun bedrijf naar een grondgebonden, duurzame en onafhankelijke bedrijfsvoering, en dat jonge landbouwers steunt bij de overname van een bedrijf en/of de opstart van een duurzaam bedrijf. Zo maken we onze landbouwbedrijven toekomstbestendig. En versterken we de veerkracht en het welbevinden van de landbouwbedrijfsleider.

Steun voor de korte keten en voor biologische landbouw

In dit parlement werd al een resolutie¹ goedgekeurd met aanbevelingen voor het versterken van de positie van de Vlaamse landbouwers door de ondersteuning van de korte keten. Deze voorstellen blijven voor de indieners van groot belang. Eén op de vijf boeren zoekt ook in die richting naar oplossingen. De Vlaamse overheid kan dit voluit ondersteunen. Kiezen voor meer biologische landbouw past ook perfect in dit kader. In Vlaanderen is het areaal aan biolandbouw slechts 1,4 procent. Vanuit de Groenfractie willen we het ambitieniveau voor biologische productie in Vlaanderen in overeenstemming brengen met dat in Nederland: 15 procent biolandbouw tegen 2030. De steun voor bioproductie, certificering van bioproducten en de kleinschalige verwerking van bioproducten willen we verhogen.

Toegang tot gronden

Ook de prijzen voor landbouwgrond stijgen de laatste jaren enorm. Vooral de familiale landbouw lijdt hier onder. Veel landbouwgronden krijgen een andere bestemming door verpaarding of vertuining. Over de fracties heen bestaat er een consensus dat we de boeren de toegang tot grond moeten verzekeren. Een globaal grondenbeleid kan hier een oplossing bieden. Daarover legt de fractie een apart voorstel van resolutie neer.

Mieke SCHAUVLIEGE
Chris STEENWEGEN
Jeremie VANEECKHOUT

¹ <https://docs.vlaamsparlement.be/pfile?id=1697511>

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
 - 1° het verlengde van de boerenprotesten in grote delen van de Europese Unie en ook in eigen land;
 - 2° het verlengde van vroegere discussies in dit parlement over het landbouwbeleid, het Stikstofdecreet, maar ook over de landbouw en het klimaat, over de korteketenlandbouw en biologische landbouw;
- vraagt aan de Vlaamse Regering:
 - 1° om in overleg met de Federale Regering het bestaand ketenoverleg binnen de voedingssector te versterken en om te vormen naar het model van de Franse EGAlim-wet en in het bijzonder werk te maken van de volgende actiepunten:
 - de vaststelling van een niet-onderhandelbare prijs voor landbouwgrondstoffen in meerjarencontracten, met een (hernieuwbare) looptijd van drie jaar op basis van een objectieve indicator;
 - het verzekeren van de transparantie van de aankooprijzen van landbouwproducten door fabrikanten en distributeurs, via een onafhankelijke derde partij;
 - het opnemen van automatische indexeringsclausules in de verkoopovereenkomsten met boeren;
 - de verbetering van de perceptie van de waarde van voedsel, door reclameacties en braderieprijsen in de retail te beperken;
 - de instelling van een bemiddeling door een onafhankelijke derde partij bij prijsonderhandelingen over voedselproducten;
 - het labelen van voedselproducten zodat de herkomst voor de consument duidelijk is;
 - het aanmoedigen van boeren om zich te verenigen in producentenorganisaties en/of voedselcoöperatieven;
 - het opnemen van voedingseducatie als onderdeel van het schoolcurriculum (de eindtermen);
 - 2° om er op Europees niveau op aan te dringen om in Europa geen producten te laten verkopen die niet geproduceerd zijn volgens de Europese kwaliteits- en milieunormen en om de lopende onderhandelingen over Mercosur stop te zetten;
 - 3° werk te maken van een heroriëntering van de middelen in het kader van het gemeenschappelijk landbouwbeleid en het Vlaams Landbouwinvesteringsfonds naar steun voor landbouwers die willen omschakelen naar duurzame productie en naar jonge boeren om een duurzaam bedrijf op te starten, waaronder meer steun voor de korte keten en biologische productie.

Mieke SCHAUVLIEGE
Chris STEENWEGEN
Jeremie VANEECKHOUT